

**ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน  
ของข้าราชการกรมสรรพากรภาคกลาง**

**นายชลธิป ทรัพย์มณี**



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต  
ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
พ.ศ.2539

ISBN. 974 - 634 - 397 - 1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**SOCIAL AND ECONOMIC FACTORS AFFECTING QUALITY OF WORKING LIFE  
OF REVENUE DEPARTMENT OFFICIALS IN THE CENTRAL REGION.**



**MR.CHALATHIP SUPMANEE**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULTILLMENT OF THE REQUIREMENTS**

**FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS**

**DEPARTMENT OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY**

**GRADUATE SCHOOL**

**CHULALONGKORN UNIVERSITY**

**1996**

**ISBN 974 - 634 - 397 - 1**

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน  
ของข้าราชการกรมสรรพากรภาคกลาง

โดย

นายชลธิป ทรัพย์มณี

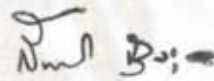
ภาควิชา

สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว

บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



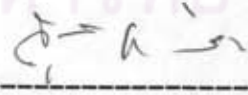
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ จงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


ศูนย์วิทยุกระจายเสียง  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์)



อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว)



กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์)



พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชลาธิป ทรัพย์มณี : ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ  
กรมสรรพากรภาคกลาง (SOCIAL AND ECONOMIC FACTORS AFFECTING QUALITY OF  
WORKING LIFE OF REVENUE DEPARTMENT OFFICIALS IN THE CENTRAL REGION)  
อ.ที่ปรึกษา : รศ. สุริชัย หวันแก้ว, 139 หน้า. ISBN 974-634-397-1

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาถึง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการในปัจจุบันนี้ว่าเป็น  
อย่างไร และได้รับผลกระทบจากปัจจัยใบบ้าง โดยที่การศึกษานี้ใช้การวิจัยแบบสำรวจ และศึกษากลุ่ม  
ประชากรข้าราชการในสังกัดกรมสรรพากรในเขตภาคกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 413 คน เก็บรวบรวม  
ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งส่งให้กลุ่มตัวอย่างโดยตรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบตาราง  
การวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์แบบถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการกรมสรรพากรภาคกลางส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 60-70) มี  
คุณภาพชีวิตการทำงานในระดับปานกลางทั้งในมิติความพึงพอใจในการทำงาน และในมิติสุขภาพจิตในการ  
ทำงาน และพบว่า ความขัดแย้งทางบทบาท ความคลุมเครือทางบทบาท และความเสียเปรียบสัมพัทธ์  
มีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งสองมิติ ในทางตรงกันข้าม การค้ำจุนทางสังคม มีความ  
สัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งสองมิติ आयุมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมิติความพึงพอใจในการ  
ทำงานเท่านั้น ในขณะที่เพศและการศึกษามีความสัมพันธ์เฉพาะมิติสุขภาพจิตในการทำงาน รายได้มีความ  
สัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งสองมิติ แต่สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์ทั้งสองมิติ  
อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกตัวพร้อมกันพบว่า การค้ำจุนทางสังคม ความเสีย-  
เปรียบสัมพัทธ์ ความคลุมเครือทางบทบาท และความขัดแย้งทางบทบาทมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน  
ในมิติความพึงพอใจในการทำงานจากมากไปหาน้อยตามลำดับ สำหรับคุณภาพชีวิตการทำงานในมิติสุขภาพ  
จิตในการทำงานได้รับอิทธิพลมากที่สุดจากความคลุมเครือทางบทบาท รองลงมาคือความเสียเปรียบสัมพัทธ์  
การค้ำจุนทางสังคม และความขัดแย้งทางบทบาท ตามลำดับ ตัวแปรอิสระทั้ง 4 สามารถอธิบายตัวแปร  
ตามได้ประมาณ 41% ในมิติความพึงพอใจในการทำงาน และ 42% ในมิติสุขภาพจิตในการทำงาน  
แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทางสังคมวิทยา - โครงสร้างสังคม เป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต  
การทำงานของข้าราชการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
สาขาวิชา..... สังคมวิทยา  
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิติ..... ชลาธิป ทรัพย์มณี  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## C430246 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEY WORD: QUALITY OF WORKING LIFE / REVENUE DEPARTMENT

CHALATHIP SUPMANEE : SOCIAL AND ECONOMIC FACTORS AFFECTING QUALITY OF WORKING LIFE OF REVENUE DEPARTMENT OFFICIALS IN THE CENTRAL REGION. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SURICHAJ WUN'GAEO, 139 pp. ISBN 974-634-397-1

The purposes of this study are : a) to study Quality of Working life (QWL) of the Central Region of Revenue Department Official (RDO) and b) to study the relative effect of Social and Economics factors on Quality of Working life.

Samples in about 413 RDO Nonthaburi, Ayuthaya, Prathumthani, Saraburi, Lopburi, Singburi, and Angthong were selected. Data Collections was undertaken by means, with the help of Chi-square, Person's r, and Stepwise multiple regression.

The results, of the analysis can be summerized as follows :

1. It was found that the RDO samples of population had a moderate level of QWL - job satisfaction and mental health.

2. It was also found that only some social structural variables i.e. role conflict, role ambiguity, relative deprivation, and social support - had significant relationships with job satisfactions, 41% of the variance were explained by afore-said social structural variables. Likewise, these variables had significant relationships with mental health except that 42% of the variance were explained by them.

In conclusion, sociological variables (social structure) were the most important factors influencing the QWL. of government officials.

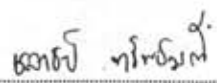
ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....สังคมวิทยา

ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....





## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ซึ่งต้องขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย โดยเฉพาะท่านรองศาสตราจารย์ สุวิชัย หวันแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำและช่วยเหลือศิษย์อย่างจริงใจ ทั้งให้ความรักและห่วงใยตลอดมา ซึ่งถ้าไม่มีท่านอาจารย์แล้วก็คงจะไม่มียุทธศาสตร์ของศิษย์ ขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กรรมการ ซึ่งให้ความเมตตาเอาใจใส่ต่อศิษย์และช่วยชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ให้สามารถลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอระลึกถึงพระคุณบิดามารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียนตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ลูกเคารพรักที่สุด

ขอขอบคุณสำหรับท่านสรรพากร สมกิจ จามิกรณ์ สรรพากรจังหวัดลพบุรี และสรรพากรจังหวัดในภาคกลาง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ข้าราชการกรมสรรพากรในสังกัดสรรพากรเขต 1 ทั้ง 7 จังหวัดที่ได้ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ กองการเจ้าหน้าที่ กรมสรรพากร เจ้าหน้าที่ห้องสมุด ก.พ. ที่ช่วยเหลือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ คุณทิวา วงศ์ธนาภา พี่ตัง พี่ชายที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกเรื่อง คอยเตือน คอยตามน้องคนนี้อย่างตลอดเวลา และคุณสิรินทร ศรีภุชญาพรพรรณ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ให้กำลังใจและเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของผู้วิจัย รวมทั้งน้องเล็ก น้องแอนท์ พี่แต้ว รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่มีได้เยี่ยมนาม ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ชลาธิป ทรัพย์มณี

ศูนย์วิทยพัชกร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย .....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....	จ
กิตติกรรมประกาศ .....	ฉ
สารบัญตาราง .....	ณ
สารบัญแผนภูมิ .....	ญ
 บทที่ 1 บทนำ	
1.1 บทนำ .....	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา .....	2
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย .....	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....	5
 บทที่ 2 งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายคุณภาพชีวิตการทำงาน .....	6
2.2 ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตการทำงาน .....	8
2.3 ปัจจัยสำคัญบางประการที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน .....	11
2.4 งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....	18
2.5 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง .....	28
2.6 สมมติฐานการวิจัย .....	33
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย .....	36
2.8 คำนิยามศัพท์ .....	38
 บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย .....	41
3.2 ประวัติและแนวนโยบายการบริหารงานของกรมสรรพากร .....	42
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	48
3.4 ขอบเขตการวิจัย .....	49
3.5 ตัวแปร .....	50
3.6 การวิเคราะห์ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	58

## สารบัญ(ต่อ)

## บทที่ 4 ผลของการวิจัย

4.1 ผลของการวิจัย .....	66
4.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน .....	79

## บทที่ 5 สรุปผลของการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย .....	98
5.2 ข้อเสนอแนะ .....	101
รายการอ้างอิง .....	104

ภาคผนวก

แบบสอบถามการวิจัย



ศูนย์วิทยุพัทยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ลักษณะของกลุ่มประชากรจำแนกตามเพศ .....	66
2. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามช่วงอายุ .....	67
3. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามการศึกษา .....	68
4. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับรายได้ .....	69
5. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามสถานภาพสมรส .....	70
6. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับการจ้างงานทางสังคม .....	72
7. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับความขัดแย้งทางบทบาท .....	73
8. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับความคลุมเครือทางบทบาท .....	74
9. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับความเสียเปรียบสัมพัทธ์ .....	75
10. ลักษณะกลุ่มประชากรจ	
11. ลักษณะกลุ่มประชากรจำแนกตามระดับสุขภาพจิตในการทำงาน .....	77
12. ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมกับคุณภาพชีวิตการทำงานในมิติความพึงพอใจในการทำงาน .....	79
13. จำนวนร้อยละของข้าราชการ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษากับความพึงพอใจในการทำงาน .....	84
14. ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายได้กับความพึงพอใจในการทำงาน .....	86
15. ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายได้กับสุขภาพจิตในการทำงาน .....	86
16. จำนวนร้อยละของข้าราชการเมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสกับความพึงพอใจในการทำงาน...	87
17. จำนวนร้อยละของข้าราชการเมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสกับสุขภาพจิตในการทำงาน .....	88
18. จำนวนร้อยละของข้าราชการเมื่อจำแนกตามเพศกับความพึงพอใจในการทำงาน .....	89
19. จำนวนร้อยละของข้าราชการเมื่อจำแนกตามเพศกับสุขภาพจิตในการทำงาน .....	90
20. ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างอายุกับความพึงพอใจในการทำงาน .....	91
21. ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างอายุกับสุขภาพจิตในการทำงาน .....	91
22. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน .....	92
23. ตารางสรุปแสดงการถดถอยพหุสัมพันธ์แบบขั้นตอนระหว่างความพึงพอใจในการทำงานกับตัวแปรอิสระต่าง ๆ .....	95
24. ตารางสรุปแสดงการถดถอยพหุสัมพันธ์แบบขั้นตอนระหว่างสุขภาพจิตในการทำงานกับตัวแปรอิสระต่าง ๆ .....	95

สารบัญแผนภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย ..... 33



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย